

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково –
педагогічної роботи
Олександр ГОЛОВКО

« _____ 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ

рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 051 Економіка

освітня програма Економіка та економічна політика

вид дисципліни обов'язкова

факультет економічний

2022 – 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

« 27 » серпня 2022 року, протокол № 6

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: ЛІСОВИЦЬКИЙ Володимир Миколайович, ,к.е.н., професор, професор кафедри економічної теорії і економічних методів управління .

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Протокол від « 29 » червня 2022 року № 11
Завідувач кафедри економічної теорії та економічних методів управління

 Андрій ГРИЦЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної) програми (керівником проектної групи) ОПП «Економіка та економічна політика» (бакалаврський рівень вищої освіти)

Назва освітньої програми

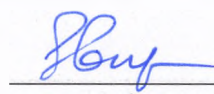
Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної групи) ОПП «Економіка та економічна політика» (магістерський рівень вищої освіти).

 Світлана ТЮТЮННИКОВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету

Протокол № 9 від “30” червня 2022 року

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

 Вікторія ЄВТУШЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програма вивчення навчальної дисципліни «Сучасні економічні теорії» складена відповідно до освітньо-професійної підготовки магістрів напрямку «економіка і підприємництво», спеціальності «економічна теорія», «економічна кібернетика», «статистика».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є розкриття історичного процесу розвитку економічної науки на сучасному етапі, з'ясування здатності основних шкіл і течій адекватно оцінювати економічну ситуацію і пропонувати результативні рішення.

Міждисциплінарні зв'язки: економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, статистика, економічна кібернетика, соціальна економіка.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістовних модулів:

1. Еволюція кейнсіанства, його основні напрями і теорії.
2. Неоліберальний напрям економічної науки.
3. Соціально-інституціональний напрям сучасної економічної теорії.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні економічні теорії» є надання знань про основні напрями розвитку сучасної економічної думки, систематизація поглядів представників основних шкіл і течій про механізми функціонування господарських систем.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасні економічні теорії» є формування сучасного економічного мислення і світогляду, забезпечення засвоєння знань і методів історичного аналізу економічних процесів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: - основні закономірності виникнення і розвитку сучасних уявлень про функціонування економічних систем

- концепції шкіл і напрямів сучасної економічної думки, та досягнення видатних вчених-економістів.

Вміти:

- аналізувати економічні ситуації з позицій різних наукових концепцій;
- користуватися категоріально-понятійним апаратом, запропонованим різними школами;
- простежувати взаємозв'язок дій у сфері економічної політики з теоретичними концепціями.

1. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Еволюція кейнсіанства, його основні напрями і теорії.

Тема 1. Макроекономічна теорія Д.М. Кейнса.

Дж. М. Кейнс: основні етапи життя, наукової то практичної діяльності. Криза неокласичної доктрини і передумови переходу до макроаналізу. Теорія грошей. Кейнс и Віксель.

«Загальна теорія зайнятості, вілсоткуі грошей». Проблема ефективного попиту. Динаміка граничної схильності до збережень. Графічна інтерпретація – «кейнсіанський хрест». Співвідношення збережень і інвестицій. «Перевага ліквідності». Гранична ефективність капіталу. Ефект мультиплікатора.

Тема 2. Економічна програма кейнсіанства.

Державні капіталовкладення і державні закупівлі. Дефіцитне фінансування. Кредитно-грошова і фіскальна політика. Протекціонізм во зовнішньоторговельній політиці. Фіксований валютний курс.

Тема 3. Неокейнсіанство.

Моделі економічного зростання. Теорія економічної динаміки Р.Харрода. Дослідження циклічних коливань Э. Хансеном. Ефект акселератора. Вбудовані стабілізатори.

Модель економічної рівноваги Хікса – Хансена. Взаємодія реального і грошового ринків. Модель IS – LM.

Проблема зайнятості в неокейнсіанських моделях. Взаимозв'язок безробіття і інфляції. Крива Філіпса.

Тема 4. Посткейнсіанство і його різновиди.

Монетарне посткейнсіанство. Портфельний підхід. Дослідження проблеми ціноутворення. Англійський варіант посткейнсіанства. Вплив фактору розподілення доходу. Ефект Калдора.

Змістовний модуль 2. Неоліберальний напрям в економічній науці.

Тема 1. «Фактори неокласичного відродження».

Неоліберальні теорії економічного зростання. Використання апарату виробничих функцій. Моделі Дж. Міда і Р. Солоу.

Економічні погляди Ф. Хайека. Вчення про спонтанний характер ринкового порядку. Економічна свобода і її роль в забезпеченні економічного розвитку. Держава як знаряддя реалізації групових інтересів і обмеження свободи. Ринок як комунікаційний механізм переборювання невизначеності господарчих процесів.

Тема 2. Неоліберальна доктрина «соціального ринкового господарства».

Вчення Фрайбургської школи і її представники. В. Ойкен про «ідеальні типи господарства». Ордолібералізм. Концепція «конкурентного порядку». Роль и межі державного втручання в економіку. Соціальні аспекти економічної політики.

Тема 3. Теорія і практика сучасного монетарізма.

Методологічні передумови. Кількісна теорія грошей. Попит на гроші і механізм його впливу на обсяги і динаміку національного продукту. Невизначеність пропозиції грошей як основний фактор порушення рівноваги. «Монетарна історія США». Роль монетарної політики. «Грошове правило».

Тема 4. Нова класична макроекономіка.

Теорія пропозиції. Необхідність збільшення пропозиції капіталу і праці як передумови економічного росту. Негативна роль фіскальної політики держави. «Крива Лаффера». Теорія «раціональних очікувань». Спосіб економічних суб'єктів передбачати господарські ситуації на основі аналізу досконалої інформації, яка надається конкурентним ринком. Раціональні рішення як найважливіший елемент механізму ринкового саморегулювання. Теорія циклу Р. Лукаса і її логічні протиріччя.

Змістовний модуль 3. Соціально-інституціональний напрям сучасної економічної теорії.

Тема 1. Методологічні особливості і еволюція інституціоналізму.

Поняття інституту. Послідовний історизм. Міждисциплінарний підхід. Критика моделі «економічної людини». Принцип еволюціонізму. Етапи розвитку інституціоналізму. Американський інституціоналізм і його різновиди. Теорії Т. Веблена. Дослідження інститутів грошового господарства У. Мітчеллом. Правовий інституціоналізм Д. Коммонса.

Тема 2. Теорії технологічного детермінізму.

Концепції «індустріального суспільства» і «зрілої корпорації» Д. К. Гелбрейта. Теорії соціальної трансформації Д. Белла, Е. Тофлера.

Тема 3. Соціологічний інституціоналізм Ф. Перу.

Ринок як соціальний інститут. Поняття «економічної структури». Домінуючі і підпорядковані структурні одиниці. «Полюси росту» і «зони розвитку». Необхідність структурної політики.

Тема 4. Неоінституціоналізм.

Методологічні основи нової інституціональної теорії.

Акцентування поведінських аспектів економічної діяльності. Прийняття рішень в умовах інституціональних обмежень. Опортуністична поведінка.

Теорія трансакційних витрат.

Вчення Р. Коуза про трансакційні витрати. Специфікація прав власності. Теорема Коуза. Зовнішні ефекти.

Теорія суспільного вибору Д. Бьюкенена. Методи прийняття рішень в суспільному секторі.

Рекомендована література

1. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі. – К.: Основи, 2001. – 670 с.
2. Злупко С. М. Економічна думка України (від давнини до сучасності). – Львів, 2000.
8. Злупко С.М. Основи історії економічної теорії : [навчальний посібник]. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001.
9. Злупко С.М. Історія економічної теорії : [підручник]. – К.: Знання, 2005. – 719 с.
10. Історія економічних учень : [підручник] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання. – 2004. – 1300 с. – (Класичний університетський підручник).
11. Історія економічних учень : [підручник]: У 2 ч. Ч.1. / [В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, П.М. Леоненко, Т.В. Гайдай, О.П. Нестеренко, А.О. Маслов, Л.В. Вернигора]; за ред. В.Д. Базилевича. – 3 вид., випр. – К.: Знання, 2006. – 582 с. – (Класичний університетський підручник)
12. Історія економічних учень : [підручник]: У 2 ч. Ч.2. / [В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, П.М. Леоненко, Т.В. Гайдай, О.П. Нестеренко, А.О. Маслов, Л.В. Вернигора]; за ред. В.Д.Базилевича. – 3 вид., випр. – К.: Знання, 2006. – 575 с. – (Класичний університетський підручник) 16
13. Історія економічних вчень : [підручник] / За ред. Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко – К.: КНЕУ, 2001. – 564 с.
14. Історія економічної думки України : [навч. посібник] / Р.Х. Васильєва, Л.П. Горкіна, Н.А. Петровська та ін. – К.: Либідь, 1993.
15. Леоненко П.М., Юхименко П.І. Історія економічних вчень : [навч. посіб.]. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
16. Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. Сучасні економічні теорії: Підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Знання, 2007. – 878 с.
17. Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. Інституційно-інформаційна економіка : [підручник] / За ред. А.А. Чухна. – К.: Знання, 2008. – 700 с.
18. Гайдай Т.В. Курс “Історія економічних вчень” : [навчальний посібник]. – К.: 2002.
19. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст: [монографія] / Т.В. Гайдай. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 296 с.
20. Довбенко М.В. Видатні незнайомці (наукові ідеї, здобутки та життя економістів – лауреатів Нобелівської премії). – К.: Поліграф. комбінат „Принт Експрес”, 2000. – 320 с. 3
21. Є. Слущкий. Визнання. Творча спадщина з погляду сучасності: [монографія] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007.
22. І. Вернадський. Витоки. Творча спадщина у контексті історії економічної думки в Україні : [монографія] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання. – 2009. – 862 с. 17
23. М. Бунге: сучасний дискурс : [монографія] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2005. – 697 с.

24. Маслов А.О. Інформаційна економіка: становлення, структура та теоретичне осмислення : монографія. – К.: Аграр Медіа Груп, 2012. – 432 с.

2. Теми семінарських занять

Кейнсіанський напрям в економічній науці

Макроекономічна теорія Д.М. Кейнса.

1. Економічна програма кейнсіанства.
2. Некейнсіанство: теорії і моделі.

Сучасні концепції неолібералізму

1. Неоліберальна доктрина «соціального ринкового господарства».
2. Теорія і практика сучасного монетаризму.
3. Нова класична макроекономіка.

Інституціональний напрям в економічній науці

1. Методологічні особливості інституціоналізму.
2. Американський інституціоналізм і його різновиди.
3. Теорії технологічного детермінізму.
4. Неінституціоналізм.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для іспиту, курсової роботи	Для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
80 - 89	B	добре	
70 - 79	C		
60 - 69	D	задовільно	
50 - 59	E		
1 - 49	FX	незадовільно	не зараховано

Шкала оцінювання

4. Засоби діагностики успішності навчання

1. Модульні контрольні
2. Реферати
3. Іспит

5. Методи навчання

У процесі навчання для досягнення освітніх цілей застосовуються наступні методи

навчання: лекція, проблемний виклад навчального матеріалу, пояснювально-ілюстративні, репродуктивні методи, бесіда, дискусія, тестування, частково-пошуковий і дослідницький методи.

6. Методи контролю

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою та відповідно до Європейської системи залікових кредитів (ECTS). Підсумком курсу є екзамен.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

виконання самостійної роботи та роботи на семінарських (практичних) заняттях;

проведення поточного модульного контролю.

На практичних заняттях оцінюється участь в обговоренні ситуацій, доповіді на основі самостійного поглибленого вивчення питання з теми курсу; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; участь у дискусіях та виконанні завдань.

Підсумковий контроль знань здійснюється в кінці – екзамен – проводиться у письмовій

формі, оцінюється в 40 балів та має наступну структуру:

- ☐ теоретична частина – 3 питання відкритої форми;
- ☐ практична частина – аналіз конкретної економічної ситуації.

Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо студент виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал,

вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов'язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити економічні норми та поняття і застосовувати їх при вирішенні завдань, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навички аналізу та тлумачення економічних норм та понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє навичками застосування економічних норм, які забезпечували б вирішення професійних завдань.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і проміжного контролю) та за результатами підсумкового контролю (екзамену), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Критерії оцінювання участі у семінарських заняттях:

- активна участь у дискусії;
- ґрунтовність і повнота відповідей на запитання;
- обсяг і якість аргументації, що застосовується при відповіді на запитання (використання довідкової інформації).

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Критерії оцінювання самостійної роботи:

- обсяг і якість використаних джерел інформації;
- відповідність темі завдання;

- коректність виконання завдання;
- наявність презентаційних матеріалів.

Критерії оцінювання контрольної роботи:

- правильність відповідей

Критерії оцінки самостійної аналітичної роботи:

- уміння підібрати наукову літературу по темі;
- інформаційна насиченість, новизна, оригінальність викладу питань;
- простота і дохідливість викладу;
- структурна організованість, логічність, граматична правильність і стилістична виразність;
- переконливість, аргументованість, практична значущість і теоретична обґрунтованість пропозицій і висновків;

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

- ґрунтовність і повнота відповідей на запитання;
- обсяг і якість аргументації, що застосовується при відповіді на запитання (наведення прикладів, довідкова інформація).